

Ålands lyceum

Läroplan 2005

ALLMÄN DEL

Uppdaterad 31 oktober 2008

Innehållsförteckning:

I. ALLMÄN DEL	3
1. VISIONER OCH VERKSAMHETSIDÉ	3
2. UTBILDNINGENS UTFORMNING	3
2.1. <i>INRIKTNINGSSTUDIER</i>	3
2.1.1. Estetisk inriktning	3
2.1.2. Humanistisk-samhällsvetenskaplig inriktning	4
2.1.3. Inriktningen hälsa och idrott	4
2.1.4. Naturvetenskaplig inriktning	4
2.2. <i>KURSFÖRMAD UNDERVISNING</i>	5
2.2.1. Normal studietakt	5
2.2.2. Studier i språk	6
2.2.3. Kursval	6
2.2.4. Ändring av studieupplägg	6
2.2.5. Fritt valda kurser	7
2.2.6. Tillgodoräknande	7
2.3. <i>EXAMEN</i>	7
2.3.1. Studentexamen	8
2.3.2. Gymnasieexamen	8
3. VÄRDEGRUNDER	9
4. ÖVERGRIPANDE MÅL	9
4.1. <i>JÄMSTÄLLDHET</i>	10
4.2. <i>TEMAOMRÅDEN</i>	10
4.2.1. Samhällsdeltagande och företagsamhet	10
4.2.2. Hälsa och trygghet	10
4.2.3. Hållbar utveckling	11
4.2.4. Kulturell mångfald	11
4.2.5. Mediekunskap och informationsteknologi	11
4.2.6. Estetisk verksamhet	11
5. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER	12
5.1. <i>STUDIEMILJÖ</i>	12
5.1.1. Allmänna ordnings- och trivselregler	12
5.1.2. Deltagande i undervisningen	13
5.1.3. Självstudier	13
5.1.4. Flexibelt lärande	13
5.2. <i>STUDERANDEVÅRD</i>	14
5.2.1. Krisplan	14
5.2.2. Drogpolicy	14
5.2.3. Mobbning	15
5.3. <i>SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARE</i>	15
5.4. <i>STUDIEHANDLEDNING</i>	15
5.5. <i>STÖDUNDERVISNING</i>	16
5.5.1. Studerande med särskilda behov	16
5.6. <i>BEDÖMNING</i>	17
5.6.1. Kurs- och läroämneshandledning	17
5.6.2. Provmottagning	18
5.6.3. Missnöje	18
5.6.4. Medeltal för läroämne och betygsmedeltal	18
6. KONTINUERLIG UTVÄRDERING	18
7. SAMARBETE MED ÖVRIGA SKOLOR OCH INSTITUTIONER	19
8. STYRDOKUMENT	20

I. ALLMÄN DEL

1. VISIONER OCH VERKSAMHETSIDÉ

Ålands lyceum är en skola på gymnasialstadiet med studieförberedande utbildning. Utbildningen är allmänbildande och ska ge de studerande färdigheter för fortsatta studier på högskole- och universitetsnivå. Förutom teoretiska grundkunskaper i olika ämnen skall utbildningen i Ålands lyceum stöda de studerandes personliga utveckling och sträva mot jämställdhet mellan könen.

Skolans hela verksamhet skall präglas av ömsesidig hänsyn, omsorg och respekt. All samvaro skall utmärkas av vedertaget goda seder. Lärare och övrig personal skall i detta hänseende inte bara handleda de studerande utan också vara goda förebilder.

Ålands lyceums mål är att ge de studerande

- goda kunskaper och god allmänbildning
- möjlighet till tillväxt och mognad
- förmåga och beredskap att möta förändringar och utmaningar
- förmåga att tänka självständigt, konstruktivt och innovativt
- förmåga till problemlösning
- beredskap för livslångt lärande
- kunskaper för att verka i samhälle och arbetsliv som aktiva och ansvarskännande individer
- förståelse för kulturens betydelse både individuellt och i samhället

2. UTBILDNINGENS UTFORMNING

Utbildningen i Ålands lyceum omfattar obligatoriska och valfria kurser i svenska och litteratur, språk, såväl A-språk som B-språk, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper, naturvetenskaper, konst- och kulturvetenskaper, idrott och hälsovetenskaper samt informationsteknik. I kursutbudet finns också en obligatorisk kurs i lärandestrategi.

Inför varje läsår utarbetas en studieguide "Ålands lyceums studieguide" som innehåller information om studieupplägg, undervisning, tidpunkter för prov och examensprov och annan viktig upplysning. Studieguiden finns som en länk på skolans hemsida och är tillgänglig för vårdnadshavare och allmänhet.

2.1. INRIKTNINGSSTUDIER

Alla studerande måste välja en av följande inriktningar:

- Estetisk (ES)
- Humanistisk-samhällsvetenskaplig (HS)
- Hälsa och idrott (HI)
- Naturvetenskaplig (NV)

Den som önskar gå inriktningen hälsa och idrott eller naturvetenskaplig inriktning anholder om detta inför det första läsåret, i samband med ansökan om studieplats. Övriga studerande gör sitt val av inriktning under det första läsårets vårtermin.

Studerande kan byta inriktning under det andra läsåret. Studerande kan också byta inriktning senare såvida hon eller han kan slutföra sina studier och examen inom fyra år.

2.1.1. Estetisk inriktning

Inriktningen vänder sig till studerande som vill fördjupa och utveckla sina kunskaper och sin konstnärliga förmåga i bildkonst, musik, dans eller teater och drama. Målet är att studerande skall utveckla sina förutsättningar för fortsatta studier inom området för konst- och kulturvetenskaper. Studerande väljer ett av konst- och kulturvetenskapsämnena som fördjupning. Inom detta ämne slutförs ett diplomarbete eller

motsvarande. Fördjupningen inom musik och dans vid Ålands musikinstitut består av kursexamen på institutnivå eller offentligt examensarbete i form av en konsert eller ett framträdande. Den som vill ha musik eller dans som fördjupningsämne bör vara inskriven i Ålands musikinstitut fr.o.m. årskurs 1, samt uppnå den färdighetsnivå som musikinstitutet kräver.

Studera skall

- få en god grund för högskolestudier
- få grundläggande kunskaper om kultur och estetik
- utveckla sin förmåga att skapa, känna inlevelse och uttrycka budskap
- utveckla sin förmåga att möta, uppleva och analysera uttryck
- lära sig kommunicera med estetiska medel
- stärka sin självkänsla och den egna konstnärliga identiteten
- öka sin förståelse för den egna kulturen och andra kulturers uttrycksformer
- öka medvetenheten om mediernas metoder och inflytande
- lära sig värdesätta och använda kulturella tjänster

2.1.2. Humanistisk-samhällsvetenskaplig inriktning

Inriktningen vänder sig både till studerande som är intresserade av samhällsfrågor och till studerande som vill fördjupa sina språkkunskaper. Målet är att stimulera de studerandes utveckling till kompetenta och aktiva medborgare så att de kan verka för ett demokratiskt och jämställt samhälle.

Studera skall

- få en god grund för högskolestudier
- uppnå en god allmänbildning
- stärka sin förmåga till aktivt kunskapssökande, självständigt kritiskt tänkande, reflektion och nyskapande
- utveckla förståelse för människan och de faktorer som påverkar hennes beteende, självkänsla och välbefinnande
- få insikter i olika kulturer
- öka sina kunskaper om och intresset för samhällsfrågor
- lära känna grunderna för det västerländska kulturarvet lika väl som det specifikt åländska
- få möjlighet till fördjupade språkstudier
- utveckla sin kommunikativa färdighet

2.1.3. Inriktningen hälsa och idrott

Inriktningen vänder sig till alla som är intresserade av hur man lever ett hälsosamt och fysiskt aktivt liv. Inriktningen skall passa både hälsoinriktade och idrottsintresserade ungdomar. Den skall gynna och stöda den åländska idrotten och komma hela det åländska samhället till nytta genom att höja hälsomedvetandet.

Studera skall

- få en god grund för högskolestudier
- lära sig förstå helhetsbegreppet hälsa som grund för ett sunt liv
- få kunskap om hur människan fungerar och inse livsstilens betydelse för hälsan
- lära sig förstå sambandet mellan hälsa och fysisk aktivitet
- inhämta kunskap om förebyggande hälsoarbete ur ett samhällsekonomiskt perspektiv
- få grundläggande kunskaper om ledarskap
- få möjlighet till egen utveckling inom sin idrott

2.1.4. Naturvetenskaplig inriktning

Inriktningen vänder sig till studerande som är intresserade av naturvetenskap och matematik. Målet är att studerande utvecklar sitt matematisk-naturvetenskapliga tänkande, så att de, när de är klara med utbildningen, är redo för fortsatta studier inom matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden.

Studera skall

- få en god grund för högskolestudier
- få kunskaper om matematikens grunder och hur dessa kan tillämpas inom naturvetenskap och teknik
- få en helhetsbild av såväl den levande som den livlösa naturen
- få insikt i hur människan och naturen fungerar och hur människans handlingar påverkar miljön
- förstå hur olika ekosystem är uppbyggda, från atomens byggstenar till större helheter
- få möjlighet till fördjupade kunskaper inom sitt naturvetenskapliga intresseområde

2.2. KURSFORMAD UNDERVISNING

Den studieförberedande utbildningen ordnas i kursform och en kurs omfattar ca 38 lärarledda lektioner à 45 minuter. En fullständig lärokurs, som berättigar till examen, omfattar minst 75 kurser med obligatoriska och valbara kurser i den omfattning som timfördelning och inriktningsstudier förutsätter.

De olika kurserna indelas i

- a) **Obligatoriska kurser**, som alla studerande i Ålands lyceum skall avlägga. Antalet obligatoriska kurser framgår av timfördelning för de olika inriktningarna (se del II).
- b) **Valfria kurser**. Ett fåtal valfria kurser kan rubriceras som grundläggande. De flesta är dock fördjupade och är en fördjupning och breddning av det lärostoff som ingår i de obligatoriska kurserna. Studerande kan inom ramen för inriktningarna välja fördjupningskurser inom olika läroämnen.
- c) **Fritt valda kurser** kan vara integrativa kurser med lärostoff från olika läroämnen eller metodkurser. De fritt valda kurser som Ålands lyceum erbjuder benämns "interna kurser". Kursernas innehåll och uppläggning varierar. De fritt valda kurserna kan också vara "externa kurser" som erbjuds av andra skolor eller organisationer. Studerande kan ha maximalt 15 fritt valda kurser i sitt studieprogram. Av dessa 15 fritt valda kurser kan maximalt 8 vara externa. En läroplan för de fritt valda kurserna presenteras i Bilaga 1.

Samtliga obligatoriska kurser erbjuds varje år. De flesta valbara fördjupade kurser kan läsas varje läsår, men vissa fördjupade kurser erbjuds vartannat år. I läroplanens ämnesdel, i kursbeskrivningarna, finns angivet vilka valfria fördjupade kurser som erbjuds vartannat år.

Läroämnena är indelade i olika kurser, som är bundna till årskurser. Vissa kurser kan avläggas i godtycklig ordning och kan fritt väljas från andra årskurser än den egna. Kursordning och förkunskaper framgår av de beskrivningar som finns i läroplanens ämnesdel (del III).

Läsåret är indelat i perioder och de studerandes schema varierar från period till period. Under perioderna blockläses läroämnena. Idrott och lärandestrategi är inte periodiserade utan löper över hela läsåret. Av schematekniska eller pedagogiska skäl kan vissa kurser sträcka sig över flera perioder.

2.2.1. Normal studietakt

Studerande som avser att slutföra sina studier inom tre läsår avlägger i regel ca 30 kurser under det första och andra läsåret och ca 15 kurser samt de avslutande examensproven under det tredje läsåret.

Skolans ordinarie kursschema är utformat utgående från en normalstudietid på tre år. Studerande har dock rätt till fyra års studier. Antalet kurser per period kan minskas om studerande avser att slutföra studierna inom fyra läsår. Antalet kurser per period kan variera, men studietakten bör vara sådan att studerande har möjlighet att avlägga fastställt antal kurser och slutprov inom fyra år. Studerande som har svårigheter att klara fastställt studietakt bör ta initiativ till studievägledning och stödundervisning.

Studerande kan av särskilda skäl av Ålands lyceums direktion beviljas rätt till skolgång även under ett femte läsår.

Studerande skall under varje period avlägga minst två kurser med godkänt vitsord. Om studerande fortsättningsvis under flera perioder i följd, trots att skolan erbjudit handledning och stöd, inte klarar denna studieprestation meddelar skolan vederbörande myndighet att studiestödet dras in till dess att studerande följer normal studietakt.

Studerande som inte följer normal studietakt och/eller upprepat och gravt försummar sina studier kan efter beslut i skolans direktion avskiljas från studierna för maximalt ett år. Ett sådant beslut kan komma i fråga först efter det att den studerande fått såväl muntlig som skriftlig varning och hörts av lärarkollegiet och i direktionen. Förälder till omyndig studerande skall få besked om situationen och höras. Direktionen kan för högst ett år avskilja studerande som inte följer normal studietakt, i enlighet med bestämmelserna i LL om utbildning efter grundskolan (ÅFS 52/1997 ä. 82/2002 ä. 67/2006).

Studerande måste klara fastställt antal godkända kurser inom varje ämne inom sådan tid att det finns en reell chans att slutföra obligatoriskt pensum inom fyra studieår och studerande har möjlighet att erhålla avgångsbetyg och slutexamen inom samma period.

Om studerande har två underkända kurser efter varandra i ett ämne handlar skolan på följande sätt:

1. Studerande och vårdnadshavare kallas till ett möte. Vid mötet ges information om skolans regelverk. Studerande erbjuds att delta i skolans ordinarie stödundervisning. Studerande erbjuds möjlighet att avlägga kurserna genom förnyat deltagande och uppmärksamgörs på att detta kan innebära förlängd studietid till fyra år. Vid mötet deltar studiehandledare, vederbörande ämneslärare och vid behov grupphandledare.

Om studerande trots förnyat deltagande i kurser inte klarar ämnet med godkänt resultat handlar skolan på följande sätt:

2. Studerande och vårdnadshavare kallas till ett nytt möte. Vid detta möte klargörs situationen, skolans regelverk och vilka möjligheter som står till buds. Vid mötet deltar rektor, studiehandledare, ev. vederbörande ämneslärare och vid behov grupphandledare. Studerande får också en skriftlig varning med precisering av rådande situation.

Om studerande trots varning inte klarar ämnesstudierna och riskerar en studietid som överskrider stipulerade fyra år handlar skolan på följande sätt:

3. Direktionen behandlar ärendet och avskiljer studerande från studierna under ett läsår. Under detta läsår får studerande på egen hand möjlighet att förkovra sig i det ämnen/de ämnen där studerande inte uppnått stipulerat antal godkända kurser. Studerande skall efter året delta i tentamen för att avlägga aktuella kurser så att studerande har möjlighet att inom given studietid erhålla avgångsbetyg och examen.

2.2.2. Studier i språk

Ålands lyceum erbjuder undervisning i A1- och A2-språk samt i B1-B3-språk. A1-språket är det första främmande språket som inleds i grundskolans åk 1-5. A1-språket i Ålands lyceum, engelska, är obligatoriskt för alla.

A2-språk är finska, där undervisningen är indelad i en avancerad lärokurs och en fortsättningskurs. Undervisning i franska och tyska som A2-språk kan erbjudas om tillräckligt antal studerande anmäler intresse.

Franska och tyska kan läsas som B1-B3-språk. Ett B1-språk inleds i grundskolans åk 7 och B2-språket inleds i grundskolans åk 8. Språkstudierna i Ålands lyceum inleds i den kurs som motsvarar studerandes förkunskaper.

Finska, franska, ryska, spanska och tyska kan läsas som B3-språk, dvs. språk där undervisningen inleds i gymnasiet.

Studerande i gymnasiet skall förutom engelska läsa i timfördelningen angivna kurser i ett A2- eller B-språk.

2.2.3. Kursval

Under vårterminen väljer studerande sitt studieschema inför följande läsår. Studerande som inleder sina studier i Ålands lyceum gör sitt val av studieschema i högstadiet. Kurser som erbjuds finns presenterade i kurskatalogen och på lyceets hemsida. Av kurspresentationerna framgår kursernas innehåll, förkunskapskrav och om kurserna kan tenteras.

Vissa förändringar i studieprogrammet kan göras under studiernas gång, men alla justeringar måste ske före fastställd tidpunkt inför varje period. Den studieguide, som varje år ges till alla studerande, ger besked om tider för annullering och bokning av kurser. Studerande som inte fullföljer en bokad kurs har inte rätt att få avgångsbetyg innan den avbrutna kursen slutförts genom förnyat deltagande.

Kurser som ingår i undervisningsutbudet kan indras om antalet studerande som anmält sig blir för lågt. I princip krävs det minst tio deltagare för att en kurs skall ordnas. Rektor tar beslut om indragning och de som anmält sig till kursen får information via studiehandledarna.

Studerande har rätt att förnya sitt deltagande i en kurs som hon eller han redan avlagt.

2.2.4. Ändring av studieupplägg

Studerande kan avbryta valfria läroämnen eller byta nivå i läroämnen med olika lärokurser. Vid nivåbyte ger vederbörande ämneslärare ett utlåtande om vilken kurs som bäst motsvarar studerandes kunskaper. Då ett valfritt

läroämne avbryts stryks samtliga kurser från studieprogrammet. Vid nivåbyte tillgodoräknas godkända kurser, men utan bedömning. Om studerande har läst fler kurser än vad som kan tillgodoräknas i den nya lärokursens studieprogram räknas avlagda godkända kurser därutöver tillgodo som en del av studerandes hela studieprogram på minst 75 kurser.

Följande regler för byte av lärokurs gäller:

- Byte från avancerad lärokurs till fortsättningskurs i finska som A2-språk måste ske innan den femte kursen i den avancerade lärokursen påbörjats.
- Byte från fortsättningskurs i finska som A2-språk till nybörjarfinska (B-språk) måste ske innan den femte kursen i fortsättningskursen i finska påbörjats.
- Byte från lång till kort lärokurs i matematik måste ske innan den sjunde kursen i lång matematik påbörjats.
- Byte från kort till lång lärokurs i matematik kan göras under förutsättning att den studerande kan visa erforderliga kunskaper.
- Byte från kurs 4 till kurs 1-3 i B1- och B2-språk (där språkstudierna påbörjats i grundskolan) kan ske efter det att den fjärde kursen slutförts. Byte kan komma i fråga om studerande uppenbart saknar förutsättningar att gå vidare i språkstudierna (studerande bedöms med vitsorden 4-6). Byte sker efter lärarens rekommendation.

2.2.5. Fritt valda kurser

Fritt valda kurser är ett samlingsnamn för olika kurser och kursavsnitt som inte hör till timfördelningens obligatoriska och valfria fördjupade kurser. Fritt valda kurser indelas i interna kurser och externa kurser.

De interna kurserna varierar från ett läsår till ett annat, de kan vara integrativa eller innehålla moment som kompletterar det ordinarie kursutbudet i skolan. Kursen "Ung företagsamhet" är en intern kurs, liksom deltagande i de utbytesprogram, projekt eller motsvarande som sker inom Ålands lyceums ram. Arrangerande av olika skolprogram, såsom Karonka, kan, om handledande lärare så bedömer, ha formen av en intern kurs. Studerande på inriktningen Hälsa och idrott kan ha schemalagd specialidrott, som organiseras av Ålands Idrottsförbund via deras medlemsföreningar. Denna räknas som intern kurs.

Externa kurser ordnas av andra utbildningsinstitutioner eller motsvarande organisationer. Studerande kan i enlighet med fastställd timfördelning i ett gymnasiekursprogram på 75 kurser ha maximalt 15 fritt valda kurser, och av dessa femton kan maximalt åtta (8) vara externa fritt valda kurser. En ansvarig lärare vid Ålands lyceum har hand om administration och uppföljning av de externa kurserna. Läraren har hand om informationen till de studerande och håller kontakt med de utbildningsinstitutioner som tillhandahåller externa kurser. Läraren utvärderar också kontinuerligt verksamheten. Läroplan för de fritt valda kurserna, i vilken ingår mål och regelverk, fastställs av direktionen.

Bilaga 1: Läroplan för fritt valda kurser

2.2.6. Tillgodoräknande

Elev kan få tillgodoräkna sig kurser enligt följande:

- Studier vid andra skolor i ämnen som finns i gymnasiets studieprogram.
- Studerande som varit utbytesstudent under ett läsår för att förkovra sig i ett annat språk har rätt att tillgodoräkna sig maximalt tre kurser i ifrågavarande språk.
- Tvåspråkig studerande eller studerande som har mycket goda kunskaper i ett obligatoriskt främmande språk (engelska eller finska) kan efter test beviljas rätt att tillgodoräkna sig de tre första kurserna i det språk han eller hon bevisligen behärskar.

Skriftlig ansökan om tillgodoräknande med vederbörlig utredning bör inlämnas till rektor.

2.3. EXAMEN

Studerande skall förutom sitt studieprogram på minst 75 kurser avlägga antingen studentexamen eller gymnasieexamen. Examen avläggs i studiernas slutskede. Studerande som avlägger studentexamen har rätt att dela upp sina examensprov och avlägga proven under maximalt tre på varandra följande provtillfällen.

2.3.1. Studentexamen

Studentexamen består av minst fyra obligatoriska prov, av vilka provet i svenska och litteratur är obligatoriskt och de övriga tre väljs ur gruppen ett främmande språk, finska, matematik eller ett realämnesprov. Ett av de obligatoriska proven måste avläggas på fördjupad nivå. Proven i engelska, finska, franska, ryska, spanska, tyska och matematik kan avläggas på två nivåer. Studerande kan välja svårighetsgrad oberoende av på vilken nivå man läst ämnet. Om studerande skriver matematik eller finska på fördjupad nivå kan det främmande språket skrivas på kort nivå. Utöver de fyra obligatoriska proven kan studerande avlägga extra prov i de ämnen som studentexamen erbjuder.

Studentexamen genomförs enligt de bestämmelser som finns inskrivna i landskapslag om utbildning på gymnasialstadiet (ÅFS 52/1997 ä. 67/2006) samt det regelverk som studentexamensnämnden utfärdat på basis av rikets lag om anordnande av studentexamen (FFS 672/2005), förordning om studentexamen (FFS 915/2005) och förordning om studentexamen i landskapet Åland (ÅFS 68/2006).

Studentexamensproven arrangeras två gånger varje läsår, under höst och vår. Studentexamen avläggs under högst tre på varandra följande examenstillfällen (ex. vår-höst-vår). Studerande måste anmäla sig till proven inom fastställd tidpunkt. Tidpunkt för anmälan och vid vilka tider de olika proven arrangeras anges i Ålands lyceums studieguide.

Studerande har rätt att delta i prov i studentexamen då de obligatoriska kurserna i ett läroämne är slutförda. För att delta i prov i korta språk skall minst tre kurser vara slutförda. Studerande har rätt att med förnyat deltagande höja vitsord i ett redan godkänt prov. Detta kan göras endast vid ett tillfälle och bästa resultat noteras i slutexamen. Om ett prov blir underkänt har studerande rätt att gå upp i examen två gånger för att uppnå godkänt resultat. Detta skall ske vid de tre provtillfällen som kommer efter det provtillfälle då provet underkänts. Ett underkänt prov kan också kompenseras med goda resultat i övriga prov (se nedan).

Studentexamens vitsord är följande:

Laudatur	(L)	= 7 poäng/röster
Eximia cum laude approbatur	(E)	= 6 poäng/röster
Magna cum laude approbatur	(M)	= 5 poäng/röster
Cum laude approbatur	(C)	= 4 poäng/röster
Lubenter approbatur	(B)	= 3 poäng/röster
Approbatur	(A)	= 2 poäng/röster
Improbatur	(I)	= 0 poäng/röster

Ett underkänt vitsord (improbatur) i något av de obligatoriska studentexamensproven kan kompenseras på följande sätt:

i +	kompenseras med poängtalet 12
i	kompenseras med poängtalet 14
i -	kompenseras med poängtalet 16
i =	kompenseras med poängtalet 18

Den studerande kan skriva ett eller flera realämnen, men endast ett ämnesrealprov kan vara obligatoriskt. Ämnesrealen är uppdelad på två olika provdagar. Under den ena provdagen skrivs proven i psykologi, filosofi, historia, fysik och biologi och under den andra dagen skrivs evangelisk luthersk religion, ortodox religion, livsåskådning, samhällslära, kemi, hälsokunskap och geografi.

Studentexamensproven följer det regelverk som studentexamensnämnden utfärdat på basis av rikets gymnasielag (FFS 766/2004 ä.672/2005) och studentexamensförordningen (FFS 1000/1994 ä. 250/2003 ä. 915/2005).

2.3.2. Gymnasieexamen

Studerande som avlägger gymnasieexamen skall delta i en kurs i vetenskapsteori och presentera ett skriftligt examensarbete på valfritt område inom något av skolans läroämnen. Examensarbetet och kursen i vetenskapsteori motsvarar minst fem ämneskurser. Examensarbetet behandlas i seminarium och studerande skall dels försvara sitt arbete, dels opponera på ett annat arbete. Examensarbetet bedöms av två examinatorer, den ena bedömer ämnesinnehållet och den andra bedömer språket. Bedömningen grundar sig på hela arbetsprocessen, deltagande i kursen i vetenskapsteori, forskning och skrivande, presentation av eget arbete, bemötande av kritik, analys av andras arbete (dvs. såväl respondering som opponering i seminarium) samt den skriftliga slutprodukten.

Målet är att studerande genom detta arbete skall få kunskap om hur man forskar och hur man redovisar sin forskning på ett vetenskapligt sätt. Examensarbetet skall ge en försmak på hur man studerar på universitet och högskola. Examensarbetet förutsätter att studerande fullföljt minst 75 kurser.

Tidsplan:	Årskurs 2	Period 6: En första introduktion. Val av ämne för slutarbetet.
	Årskurs 3	Period 3: Vetenskapsteorin inleds.
		Period 4-5: Det egna arbetet påbörjas. Träff med handledare. Seminarier där allmänna frågor diskuteras.
		Period 6: Slutseminarier med opponenter. Eventuella kompletteringar görs tidigt i maj.

3. VÄRDEGRUNDER

De värdegrunder som skall präglade undervisningen i Ålands lyceum är

Aktivt kunskapssökande

Studerande skall träna upp förmåga ”att lära sig lära”. Ett föränderligt samhälle kräver färdighet att sovra och strukturera kunskap samtidigt som informationsflödet ställer stora krav på förmågan att kritiskt värdera kunskapsmaterial. Studerandes självständiga aktivitet i läroprocessen är därför ett krav.

Tillväxt och andlig mognad

Studiemiljön skall befrämja koncentration och motverka stress och osund konkurrens. De studerandes fysiska och psykiska välbefinnande bör ställas i centrum. Undervisningen skall stödja de studerande i deras mognadsprocess och ge dem beredskap att leva i en föränderlig värld. Undervisningen skall ge de studerande möjlighet att utveckla sin självbild och sin självkänsla så att de kan värdera sina förutsättningar och träffa individuellt riktiga val.

Ansvar och samarbete

Undervisningen skall fostra till ansvarskänsla. De studerande skall lära sig arbeta självständigt och ta ansvar för sig själva och sina studier. De skall även förstå att ansvarskänsla har en djupare dimension: ansvar inför andra människor och inför hela världen.

Skolans undervisning skall även befrämja samarbete så att de studerande utvecklar sin färdighet att samarbeta och fungera i grupp.

Livsfrågor, etik och moral

Undervisningen bygger på en humanistisk livssyn och skall göra de studerande delaktiga av det västerländska kulturarvet. Moralfrågor och etik bör få utrymme i det dagliga arbetet. Miljötänkandet bör genomsyra skolans hela verksamhet. Undervisningen skall ge studerande redskap för att forma sin egen värdegrund.

Demokrati, fred, jämställdhet och internationalism

Undervisningen skall främja demokrati och fredlig samverkan samt jämställdhet mellan könen. Den åländska historien och kulturarvet bör lyftas fram. De studerande bör få möjlighet att skapa sig en bild av hur samspelet mellan regioner, länder och världssamfundet fungerar. Allt detta är en förutsättning för en allt mer internationellt inriktad undervisning. Med fördjupad kunskap om kulturella och mänskliga likheter och olikheter skapas vidsynthet och respekt för andra människor både lokalt och globalt. Undervisningen skall främja de studerandes intresse för samhälls- och miljöfrågor och väcka samhällsengagemang.

4. ÖVERGRIPANDE MÅL

I läroplansgrunderna fastställs den människosyn och kunskapssyn som skall präglade det pedagogiska arbetet i skolan.

Undervisningen i Ålands lyceum utgår från att lärandet uppstår som resultat av en aktiv och målinriktad process, en växelverkan mellan den studerande, lärare, andra studerande och omvärlden. I läroprocessen ingår tolkning och kritisk behandling av olika former av information.

I undervisningen bör lärare särskilt beakta att inläringen är beroende av studerandes tidigare kunskaper och inlärningsstrategier. Till lärarens uppgift hör också att handleda de studerande så att de lär sig hur kunskap kan tillämpas i olika situationer.

För att uppnå relevanta kunskaper skall studerande ges möjlighet att

- lära sig arbeta självständigt och i grupp
- hitta arbetssätt som på bästa sätt motsvarar individuellt lärande och inlärningsstil
- utveckla lärprocessen
- kunna bedöma kunskapens tillförlitlighet
- på ett självständigt och kreativt sätt producera egen kunskap på basis av teori och kunskapsmodeller inom olika discipliner
- använda och tillämpa olika former av informations- och kommunikationsteknik
- ta del av bibliotekstjänster och annan information.

Undervisningen och kursupplägget skall utformas så att den kunskapssyn som finns inskriven i läroplansgrunder och läroplan kan förverkligas.

I läroplansgrunderna betonas att utbildningen skall stöda den studerandes allsidiga utveckling och personliga tillväxt. De studerande måste få möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga, ta ställning i etiska frågor och få öva sitt estetiska sinne och sin bildspråkliga kompetens.

Ålands lyceum uppfyller dessa mål genom att studerande i utbildningen i alla ämnen, men särskilt i språk, utvecklar såväl den skriftliga kompetensen som den verbala uttrycksförmågan.

I all undervisning ställs studerande inför etiska spörsmål och får därigenom möjlighet att fördjupa sitt tänkande och lära sig göra etiskt och moraliskt riktiga val.

4.1. JÄMSTÄLLDHET

Skolans har i sin undervisning och verksamhet jämställdhet som övergripande mål. Skolans jämställdhetsarbete presenteras i bilaga.

Bilaga 2: Jämställdhetsplan för Ålands lyceum

4.2. TEMAOMRÅDEN

I läroplansgrunden finns sex olika temaområden som skall integreras i skolans undervisning och verksamhet.

4.2.1. Samhällsdeltagande och företagsamhet

Utbildningen i Ålands lyceum har som mål att fostra till initiativkraft, engagemang och ansvarskänsla.

Under utbildningstiden skall studerande

- fördjupa sin kännedom om demokrati och mänskliga rättigheter
- lära känna olika former av företagsamhet och få kännedom om det åländska samhället och näringslivet
- bli medvetna om konsumentens möjligheter att påverka

Temaområdet förverkligas i undervisningen i de olika kurserna, genom studiehandledningen och inom ramen för studerandedemokratin. Målet är att studerande under utbildningen skall lära sig hur demokratin fungerar och se vägar till påverkan. Utbildningens utformning med möjlighet till egna val påverkar också studerande till aktiva och företagsamma individer. Genom kontinuerliga specialföreläsningar och diskussioner skall studerande få kunskap om företagsamhetens villkor och vilka egenskaper som näringsliv och offentliga myndigheter prioriterar hos företagare och anställda.

4.2.2. Hälsa och trygghet

Det dagliga umgänget i Ålands lyceum bör präglas av ömsesidig respekt och tolerans. De studerande skall känna att Ålands lyceum är en sund och trygg miljö, där alla värnar om varandra.

Studerande skall utveckla sin förmåga att

- uttrycka känslor och åsikter samt hantera konflikter konstruktivt
- identifiera allvarliga problem och kunna söka hjälp
- hantera förändringar och osäkerhet och se möjligheter till förändring
- bedöma vad som främjar hälsa och trygghet
- undanröja hot mot hälsa och trygghet

Temaområdet skall integreras i alla kurser och förverkligas genom ett aktivt arbete i klasserna och i studeranderådet. I studiehandledning, stödundervisning och studerandevård står studerandes hälsa och trygghet i fokus. Allt detta finns närmare beskrivet i skolans olika handlingsprogram.

4.2.3. Hållbar utveckling

Hållbar utveckling kräver kunskaper och ett sunt förhållningssätt.

Utbildningen i Ålands lyceum har som mål att studerande skall

- få baskunskaper om den hållbara utvecklingens ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner
- kunna reflektera över vad målet ”hållbar” utveckling kräver av den enskilda individen, samhället och näringslivet
- stimuleras till att verka för en hållbar resursanvändning

Studerande får baskunskaper i skolans undervisning och ämnet behandlas från olika synvinklar. Skolans dagliga arbete bör genomsyras av miljötankande (vid inköp, resursanvändning, råvaror) så att skolans verksamhet blir en förebild för hållbar utveckling.

4.2.4. Kulturell mångfald

Undervisningen i Ålands lyceum skall ge de studerande möjligheter att forma och vidareutveckla sin kulturella identitet. Undervisningen skall dels ge kunskap om åländsk och nordisk kultur, dels ge insikter om kulturella likheter och olikheter i vår värld.

Syftet är att studerande skall ha möjlighet att

- få en fördjupad kunskap om kulturarvet
- utveckla en positiv inställning till andra kulturer och kulturyttringar
- tillägna sig kunskaper i åtminstone två främmande språk
- njuta av kultur i olika former och se kultur som källa till intellektuell utveckling och avkoppling

Kulturen skall uppmärksammas på olika sätt i undervisningen och genom att skolan i hela sin miljö har kulturen i fokus. Traditioner, fester och andra kulturyttringar bör få utrymme i skolans verksamhet. Skolans kulturmiljö skall präglas av vedertagna goda seder och gott uppförande.

4.2.5. Mediekunskap och informationsteknologi

Undervisningen och verksamheten i Ålands lyceum skall ge de studerande insikt om mediernas roll och informationsteknologins centrala betydelse i samhälle och arbetsliv.

Studerande skall

- bilda sig en uppfattning om mediernas inflytande både som opinionsbildare och skapare av modeller och ideal
- lära sig se och kritiskt analysera hur medierna beskriver verkligheten
- bli medvetna om hur viktigt det är att ständigt slå vakt om etik och moral också i en allt mer öppen kommunikation som står utanför all censur och kontroll
- få en baskunskap om medie- och informationsteknologibranschen
- lära sig att använda tillgänglig teknologi vid inhämtande av kunskap och vid presentationer och demonstrationer

De studerande skall använda informationsteknologi som naturligt redskap för lärande och kommunikation. Under det första läsårets hösttermin får alla studerande grundläggande informationsteknologisk undervisning. Under studietiden fördjupas och utvecklas sedan förmågan genom praktisk tillämpning. Mediekunskap och kunskap i mediernas roll i samhället tas upp i undervisningen utgående från ämnets karaktär och kursernas innehåll.

4.2.6. Estetisk verksamhet

Ålands lyceum är som studieförberedande utbildning till sin grund teoretisk och därför är det viktigt att som motpol ge studerande möjlighet till estetisk verksamhet. Målet är att ge studerande estetiska baskunskaper.

Studerande skall

- lära sig se och värdera olika former av estetisk verksamhet
- skapa på olika sätt
- individuellt och gemensamt pröva på olika konstnärliga uttryckssätt.

Alla studerande genomgår en kurs i bildkonst, där studerande får tillägna sig grunderna för estetisk verksamhet. Därtill får studerande möjlighet att skapa och lära om olika konstformer i undervisningen i svenska och litteratur, bildkonst, musik och teater och drama. Till skolans verksamhet hör också teater, musik och film. Gästartister, teaterföreställningar eller filmer skall varje läsår ingå i undervisningen. I samband med olika högtider och traditionella fester har också studerande möjlighet att framföra musik och drama m.m.

5. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

5.1 STUDIEMILJÖ

Ålands lyceum skall erbjuda en attraktiv studiemiljö som främjar aktivt kunskapssökande och lärande. I undervisningen skall läraren ge studerande möjligheter att pröva varierande arbetssätt och att redovisa sina kunskaper på olika sätt, inte bara i skriftliga prov utan också genom andra former av bedömning.

Studerande skall i skolan hitta olika möjligheter till eget lärande och skolan skall ha som mål att vara en lärandemiljö som ständigt utvecklas. De studerande skall genom en kontinuerlig dialog medverka till kunskapsutvecklingen i skolan. Utgående från läroplansgrunder och läroplan formuleras inför varje läsår ett begränsat antal mål att sträva mot. Under läsåret sker kontinuerliga diskussioner och slutligen en utvärdering. I diskussioner och utvärdering deltar såväl läroämnesgrupper, lärarkollegium som studerande.

Lärarkollegiet indelas i olika ämnesgrupper med en ämnesansvarig. Ämnesgrupperna har till uppgift att utveckla och utvärdera undervisningen och på så sätt skapa en kreativ studiemiljö.

Studerande i Ålands lyceum har enligt läroplansgrunderna rätt till en flexibel undervisning. Studerande kan avlägga kurserna

- genom att delta i undervisningen
- genom att tentera kurser
- genom flexibelt lärande vari helt eller delvis kan ingå distansundervisning.

Ålands lyceum erbjuder studerande möjlighet att söka information och kunskap via nätet. Varje studerande ska ha tillgång till skolans e-postprogram. I skolan finns nätverksanslutna datorer, som kan utnyttjas under hela skoldagen. För att beviljas anslutning skall studerande underteckna ett kontrakt, som fastställer vilka regler som gäller vid användningen av skolans utrustning. Kontraktet är ett ömsesidigt dokument, som fastställer rättigheter och skyldigheter och påföljd vid missbruk. Minderåriga studerandes vårdnadshavare måste underteckna kontraktet.

Skolans IT-handledare ger studerande pedagogisk handledning i användningen av skolans datautrustning och program.

Bilaga 3:   Datakontrakt

5.1.1. Allmänna ordnings- och trivselregler

Alla har rätt till en god arbetsmiljö. Därför skall förhållandet mellan studerande, lärare och personal präglas av ömsesidig hänsyn, omsorg och respekt.

Studerande vid Ålands lyceum är skyldiga att hålla sig à jour med det som händer i skolan och har ett personligt ansvar för att ta del av den information som ges per e-post eller vid olika informationstillfällen.

I skolans studieguide och arbetskalender finns fastställda anmälningstider och dessa skall respekteras.

Skolans hela verksamhet skall präglas av moral och följa etiska regler. Det är därför inte godtagbart att fuska genom att plagiera andras alster i redovisningar eller projektarbeten. Regler för hur skolan handlar vid fall av plagiat eller andra oärliga redovisningsmetoder finns inskrivna i skolans ordnings- och trivselregler (se bilaga).

Skolans lokaler, egendom och utrustning skall hanteras med ansvar. Den som gör sig skyldig till skadegörelse är ekonomiskt ansvarig. Detta gäller även utrustning och programvara som hör till skolans datorer.

Parkering skall ske på anvisade parkeringar. Av säkerhetsskäl är det förbjudet att parkera på gräsmattor, framför skolentrén eller så att tillfartsvägarna blockeras.

Bilaga 4:   Ålands lyceums ordningsregler

5.1.2. Deltagande i undervisningen

Studerande har rätt att delta i de i timfördelningen angivna obligatoriska kurserna i enlighet med den kursgång som årligen fastställs. Studerande har också rätt att delta i valfria fördjupade kurser för att uppnå fastställt antal lärokurser inom tre läsår och kunna avlägga examen under det tredje läsåret.

Studerande som avlagt examen vid Ålands lyceum kan som privatstuderande delta i undervisningen och avlägga kurser för att komplettera sin examen. Privatstuderande betalar en terminsavgift som fastställs av direktionen. Privatstuderande kan delta i undervisningen under förutsättning att det finns lediga platser i läsårets kursutbud.

Studerande vid landskapets gymnasialstadieskolor har rätt att delta i undervisningen i enlighet med Landskapsregeringens bestämmelser.

I kursundervisningen tillämpas närvaroplikt. Studerande är skyldig att delta i lektioner och andra till skolan hörande aktiviteter. Studerande kan av särskilda skäl av grupphandledare eller rektor beviljas ledighet från skolarbetet under begränsad tid. I skolans ordningsregler skall ingå bestämmelser om studerandes rätt till ledighet från skolarbetet. Studerande som är upprepat frånvarande från kursundervisningen utan giltigt skäl, såsom sjukdom, förlorar sin rätt att delta i kursundervisningen. Studerande ges då ingen bedömning, utan i stället antecknar lärare datum för avbrott i studiekortet. Studerande måste slutföra en avbruten kurs genom förnyat deltagande.

Studerande som drabbas av sjukdom skall anmäla detta per telefon till kansliet samma dags förmiddag. Den som är förhindrad att delta i lektionerna p.g.a. läkarbesök eller liknande bör meddela om detta i god tid. Sjukdom ska redovisas på ett tillförlitligt sätt och om det är fråga om flera än tre dagars sjukfrånvaro skall hälsovårdar- eller läkarintyg lämnas till grupphandledaren.

Sjukdom vid muntligt eller skriftligt utvärderingstillfälle, ss. föredrag, uppsats och prov, skall verifieras med skriftligt intyg utfärdat av antingen målsman, nära släkting (myndig), hyresvärd, hälsovårdare, läkare eller grupphandledare. Intyget skall överlämnas till vederbörande lärare utan dröjsmål, men senast inom två dagar efter det att den studerande återvänt till skolan efter sjukfrånvaro.

5.1.3. Självstudier

Studerande har rätt att tentera kurser som ingår i Ålands lyceums kursutbud. Den som tenterar en kurs tar ansvar för att på egen hand inhämta de kunskaper som kursmålen stipulerar. Tentamensförfarandet kan vara olika för olika kurser, men i tentamen skall studerande redovisa såväl muntliga som skriftliga kunskaper. Den som tenterar har rätt att få tentamensanvisningar av läraren. En tenterad kurs måste vara godkänd för att räknas in i den studerandes studieprogram.

Studerande har också rätt att vid ett tillfälle tentera genomförda kurser, såväl underkända som godkända.

Studerande har rätt att ansöka om att få tentera kurser genom en skriftlig ansökan på särskild blankett. Tentamensansökan skall kompletteras med ett utlåtande av vederbörande lärare. Tentamensansökan skall inlämnas inom tidpunkt som anges i Ålands lyceums studieguide. I regel kan studerande beviljas tentamenstillstånd endast i perioder då kursen i fråga finns på schemat. Tentamen eller delar av tentamen sker normalt i samband med kursprov, men studerande kan också komma överens om annan tid med läraren. Rektor eller prorektor ger tillstånd till tentamen inför varje period. Om studerande inte önskar fullfölja sina självstudier, skall tentamen avbokas en vecka i förväg.

Privatstuderande kan mot fastställd avgift tentera sådana kurser som finns i Ålands lyceums ordinarie utbud. Direktionen har rätt att årligen fastställa hur många kurser som privatstuderande kan avlägga genom tentamen.

I kursbeskrivningarna (se del III) finns besked om vilka kurser som inte kan genomföras med självstudier.

5.1.4. Flexibelt lärande

Studerande har rätt att via distansundervisning avlägga kurser vid andra inrättningar, såvida kurserna motsvarar Ålands lyceums läroplan eller kan tillgodoräknas.

Ålands lyceum kan erbjuda såväl obligatoriska som valfria fördjupade kurser och ”interna” fritt valda kurser som helt eller delvis ges som distanskurser. Dessa kurser är tillgängliga för såväl skolans studerande som för studerande från samarbetsskolor.

Distanskurser skall bedömas med godkänt vitsord för att kunna räknas in i vederbörande studerandes studieprogram.

5.2 STUDERANDEVÅRD

Alla som är anställda vid Ålands lyceum, var och en inom sitt område, har till uppgift att genom ett aktivt och målinriktat handlande stödja och hjälpa studerande i olika situationer. Alla delar ansvaret för att skolmiljön är trygg och har ett gemensamt ansvar för studerandevården. Det yttersta ansvaret för att studerande får rätt hjälp och stöd i olika situationer har alltid vårdnadshavaren eller den studerande själv då myndighetsåldern uppnås.

Frågor som rör studerandevården handläggs av grupphandledare, berörd lärare, studiehandledare, hälsovårdare, skolkurator, skolpsykolog och ansvarig lärare för studerande med särskilda behov.

Lärarkollegiet tar regelbundet ställning till olika frågor som rör studerandevården och enskilda studerande. Grupphandledare föredrar aktuellt ärende i kollegium.

Vid Ålands lyceum finns en studerandevårdsgrupp, som består av rektor eller prorektor, studiehandledare, skolhälsovårdare, skolkurator, skolpsykolog och ansvarig lärare för studerande med särskilda behov. Vid behov medverkar grupphandledare eller annan sakkunnig personal. Till studerandevårdsgruppens möten kallas regelbundet företrädare för socialvården. Studerandevårdsgruppen behandlar frågor som rör de studerandes skolgång, sociala situation och hälsa. Gruppen beslutar om vidare åtgärder för att stödja den studerande och dennas studier och följer upp ärendets vidare behandling.

Studerande som har svårigheter med studierna eller har andra problem bör som stöd få ett handlingsprogram. Studiehandledare och grupphandledare bör utarbeta handlingsprogrammet. Ett handlingsprogram innehåller en kort kronologisk beskrivning av aktuellt problem, tänkbara lösningar, uppföljning och utvärdering samt remissinstanser. Handlingsprogrammet görs upp i samförstånd med berörda parter. Om berörd studerande är minderårig bör dennas målsman delta i processen.

Ålands hälso- och sjukvård svarar för de studerandes hälsovård och för de studerandes räkning finns en skolhälsovårdare och en skolläkare. Skolhälsovården har mottagning i skolan. Skolhälsovårdaren har hand om hälsogranskningar och vaccinationer. Studerande kan också konsultera skolläkaren, som kan ge remiss till specialistvård. Ålands hälso- och sjukvård har också hand om tandvården. Mottagningstider och kontaktuppgifter för skolhälsovården finns angivna i Ålands lyceums studieguide.

Vid Ålands lyceum finns en skolpsykolog och en skolkurator, som också tjänstgör vid landskapets övriga gymnasialstadieskolor. Mottagningstider och kontaktuppgifter anges i Ålands lyceums studieguide.

5.2.1. Krisplan

Ålands lyceum har en krisplan som beskriver hur skolan skall hantera information och ge stöd och hjälp vid olycka, dödsfall eller annan kris som drabbar skolan, dess studerande, lärare eller övrig personal.

Vid skolan finns en krisgrupp, som består av rektor, skolhälsovårdare, studiehandledare, skolpsykolog och skolkurator. Vid en kris sammankallas gruppen omedelbart av rektor.

Bilaga 5: Ålands lyceums krisplan

5.2.2. Drogpolicy

I Ålands lyceums lokaler och på skolans område är tobaksrökning förbjuden. (Tobakslag för landskapet Åland 52/1978 ä. 64/1997.)

Ålands lyceums undervisning och verksamhet skall verka för en attityd till tobak och alkohol som baseras på gott omdöme. Distribution, innehav och användning av narkotika är kriminaliserat. Skolan tillämpar därför nolltolerans i sin drogpolicy. Varje misstanke skall utredas så att skolan får klarhet i om brott föreligger. Om det föreligger misstanke om brott och studerande förhindrar utredning och klarläggande skall ärendet föras vidare till direktions som kan avskilja studerande från skolarbetet.

Alla, såväl lärare och övrig personal som studerande, är skyldiga att vid misstanke om missbruk av narkotika anmäla detta till skolans rektor eller studerandevårdsgrupp. Studerande, lärare eller annan personal som uppträder i påverkat tillstånd skall avvisas från skolan. Rektor är skyldig att anmäla brott mot narkotikalagen till

polismyndigheten. Ålands lyceum har en plan som beskriver hur skolan handlar vid misstanke om narkotikabrott och då man konstaterat att studerande har alkohol- och/eller drogproblem.

Bilaga 6: Alkohol- och drogförebyggande program för landskapets skolor

5.2.3. Mobbing

Mobbing är när någon eller några utsätter andra för negativa handlingar, en systematisk kränkning av en annan person.

Undervisningen i Ålands lyceum skall motverka mobbing genom att främja förståelse och respekt för andra människor.

Lärare och övrig personal är skyldiga att ingripa vid misstanke om mobbing. Det gäller att klargöra konsekvenserna av mobbing för den enskilda individen: att mobbing skadar självkänslan på ett sätt som kan leda till psykiskt handikapp. Vid skolan finns en plan mot mobbing.

Bilaga 7: Ålands lyceums handlingsplan mot mobbing

5.3. SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARE

Vårdnadshavare skall ha möjlighet till insyn i skolans arbete och få besked om studieresultat. På Ålands lyceums hemsida (www.lyceum.ax) finns skolans studieguide och annan information som rör skolans verksamhet, samt kontaktuppgifter till rektor, studiehandledare, grupphandledare, lärare och kanslipersonal.

I början av höstterminen får nybörjarstuderandes vårdnadshavare upplysning om skolan, undervisningens upplägg och annan information i ett brev.

Skolan kan delge vårdnadshavare upplysningar om minderårig studerandes studier. När det gäller myndiga studerande kan skolan ge upplysningar bara om den studerande själv givit sitt samtycke.

Ett utdrag ur studiekortet med besked om slutförda kurser och studieprestationer delas ut till studerande efter varje termin. Minderårig studerandes utdrag ur studiekortet skall undertecknas av vårdnadshavare och returneras till grupphandledaren. På detta sätt delges vårdnadshavarna information om studerandes prestationer.

Ålands lyceum inbjuder årligen till föräldramöten. Under det första läsåret kallas samtliga vårdnadshavare till ett stormöte där rektor ger allmän information om skolan och dess verksamhet. Utöver detta samlar varje grupphandledare sina studerande och deras vårdnadshavare till ett möte under det första läsårets vårtermin. Därutöver inbjuds vårdnadshavare att delta i ett stormöte med information om slutexamen och om vidare studier efter examen.

Grupphandledare, studiehandledare, rektor eller annan företrädare för studerandevårdsgruppen tar vid behov kontakt med minderårig studerandes vårdnadshavare. Myndig studerande måste ge tillstånd innan skolan kan ta kontakt med vårdnadshavare.

Vid Ålands lyceum finns en Hem- och skolaförening med en styrelse som är en kontaktlänk mellan skola och hem. I Hem- och skolaföreningens styrelse ingår förutom representanter för vårdnadshavarna även skolans rektor, en lärare och en representant för studeranderådet.

5.4. STUDIEHANDLEDNING

Varje lärare skall ge studerande vederbörlig studiehandledning i ämnesundervisningen.

I åk 1 finns en obligatorisk kurs i lärandestrategi. I denna kurs får studerande lära känna sitt eget sätt att lära och vilken studieteknik som för dem är mest ändamålsenlig. Kursen beskrivs närmare i läroplanens ämnesdel.

Ålands lyceum har studiehandledare som

- ansvarar för handledning av studierna
- handleder inför val av vidare studier

Studiehandledarna är anställda med totalarbetstid och är tillgängliga under hela skoldagen. Varje studiehandledare följer upp sina grupper från första läsåret till examen.

Studiehandledningen sker både individuellt och i storgrupp, vanligen årskursvis. Ett individuellt samtal med varje studerande hålls varje läsår. Vid samtalet diskuteras studieupplägg, studieframgång och framtidsutsikter. Utöver detta kan tid för individuell handledning bokas när som helst under läsåret.

Skolan besöks regelbundet av representanter för olika högskolor och universitet samt för olika organisationer och företag. Genom dessa besök får de studerande information om olika yrken och karriärmöjligheter, om olika utbildningar och studiemöjligheter efter gymnasiet, och om studentlivet på olika studieorter.

5.5. STÖDUNDERVISNING

Enligt "Läroplansgrunder för studerande på gymnasialstadiet" skall studerande som har tillfälliga eller avgränsade svårigheter att klara studierna med godkänt resultat erbjudas stödundervisning. Studerande måste dock i studiernas slutskede på egen hand klara studentexamensproven eller gymnasieexamensuppsatsen i enlighet med läroplansgrundernas regelverk.

Stödundervisning i Ålands lyceum ges i följande omfattning:

a) Svenska

Studerande som har svårighet att klara studierna med godkänt resultat och som har diagnostiserade svårigheter, såsom bl.a. läs- och skrivsvårigheter, koncentrationssvårigheter eller fysiska handikapp, har möjlighet att delta i läs- och skrivträningskurser (SV8 och SV11). Varje år ordnas åtminstone en kurs i lästräning och en kurs i skrivträning. Dessutom har dessa studerande rätt till kompensatoriska hjälpmedel (se Ålands lyceums Handlingsplan för studerande i behov av särskilt stöd, bilaga 8).

Studerande med annat modersmål än svenska, som inte har längre än fem års grundskolestudier i svenska eller som svensklärare bedömer har behov av stöd, har rätt att få stödundervisning under en veckotimme under sin gymnasietid. Stödundervisningen ges enskilt eller i grupp. Stödinsatsen utgör maximalt 76 timmar per läsår.

b) Engelska

Studerande som har svårighet att klara studierna i engelska med godkänt resultat har under det första läsåret rätt att kontinuerligt delta i stödundervisning och läxläsningsstöd, som arrangeras under två lektioner varje vecka. Vid behov kan studerande delta i stödundervisningen också under det andra läsåret. Stödundervisningen omfattar maximalt 76 timmar per läsår.

Därutöver ordnas efter den första kursen i engelska en intensivkurs för de studerande som har uppenbara brister i baskunskaperna. Intensivkursen omfattar 20 h. Alla studerande som erhållit vitsordet 4 och 5 i den första kursen skall hänvisas att delta i intensivkursen.

c) Matematik

Studerande med svårigheter i matematik har rätt att delta i stödundervisning som arrangeras kontinuerligt under två lektioner varje vecka. Stödresursen omfattar maximalt 76 timmar per läsår.

Studerande med diagnostiserat matematikrelaterat handikapp har rätt till handledning i matematik under maximalt en veckotimme under sin gymnasietid. Stödinsatsen omfattar maximalt 76 timmar per läsår.

d) Övrigt

Därutöver har studerande som på grund av sjukdom eller annan jämförbar orsak har bristande kunskaper rätt att få begränsat stöd som en punktinsats. Respektive lärare tar hand om denna stödundervisning.

5.5.1. Studerande med särskilda behov

I början av varje läsår testas skriftfärdigheterna hos alla studerande som inleder sina studier i Ålands lyceum. Testresultatet ger underlag för individuella diskussioner angående studieteknik samt för eventuella stödinsatser.

Ålands lyceum har en lärare med ansvar för studerande med särskilda behov. Varje år får de studerande information om vilka hjälpinsatser som står till buds för studerande med särskilda behov. Ansvarig lärare initierar till en diskussion med alla som fått låga läs- och skrivtestresultat och remitterar vid behov till speciallärare. Varje år erbjuds en kurs som ger studerande möjlighet att träna sina läs- och skriftfärdigheter.

De studerande som har intyg över läs- och skrivsvårigheter eller särskilda behov får ett handlingsprogram efter individuella samtal med ansvarig lärare.

Läroplansgrunderna fastställer att studerande med diagnostiserade handikapp och jämförbara svårigheter har rätt till specialarrangemang vid bedömningen. Studerande med läs- och skrivsvårigheter har också rätt till specialarrangemang vid deltagande i studentexamensproven. Ansvarig lärare ger information om möjliga specialarrangemang och hänvisar till specialister för vederbörliga intyg.

Ålands lyceum har en handlingsplan för studerande med särskilda behov. I handlingsplanen finns beskrivet hur ärenden handläggs, vilka kompensatoriska hjälpmedel som står till buds och vilka specialarrangemang som är möjliga.

Bilaga 8: Handlingsplan för studerande i behov av särskilt stöd

5.6. BEDÖMNING

I läroplansgrunderna fastställs bedömningens uppgift och mål. Bedömningen skall vara mångsidig och grunda sig på lärarens fortlöpande observationer av studerandes framsteg och kunskaper. Läraren skall vid bedömningen även beakta studerandes förmåga till självständigt arbete och studerandes förmåga att samarbeta med andra. Kursvitsordet är en helhetsbedömning av studerandes kunskaper och baseras på olika bedömningsunderlag, såväl skriftliga som muntliga. Information om grunderna för bedömningen skall ges i början av varje kurs.

Lärare skall dokumentera bedömningen i kursdagboken så att det framgår hur bedömningen skett och vilka underlag som utgör grund för bedömningen. Dokumentationen utgör underlag för den omprövning av kursbedömningen som kan komma i fråga om studerande begär rättelse av bedömning i enlighet med bestämmelserna i lag och läroplansgrunder.

Varje studerande har ett studiekort där kursvitsorden registreras. Den studerande har rätt att på begäran få utdrag ur sitt studiekort. Ett utdrag ur studiekortet överlämnas till studerande i slutet av varje termin.

5.6.1. Kurs- och läroämnesbedömning

Studerande har rätt till bedömning efter varje kurs. Bedömningen sker med siffror i skala 4 – 10, i enlighet med läroplansgrundernas bestämmelser. I vissa kurser, där målet är att studerande skall utveckla sin muntliga eller skriftliga kompetens eller utveckla sin metod, kan bedömning ske med anteckning om godkänd eller underkänd prestation (X eller 4). I kursbeskrivningarna (se del III) framgår vilka kurser som inte får sifferbedömning.

Vissa andra studieprestationer kan också antecknas på avgångsbetyget utan siffervitsord. Det gäller i läroämnet idrott, i läroämnena som omfattar bara en kurs och i studier i valfria språk som endast omfattar två kurser. Detta sker i så fall på begäran av studerande. Studerande meddelar detta till respektive studiehandledare under sitt sista läsår, inom november för de som tar examen i december och inom mars för de som tar examen i juni. Kursbedömning sker på sedvanligt sätt, men i avgångsbetyget antecknas då att studieprestationen är godkänd.

I läroplanens ämnesdel finns bedömningsindikatorer av vilka framgår när studerande uppnått berömliga, goda eller nöjaktiga kunskaper. Bedömningsindikatorerna skall vara så utformade att studerande bedöms på samma villkor oavsett bedömare.

Diagnostiserade handikapp och därmed jämförbara svårigheter, såsom läs- och skrivsvårigheter, språksvårigheter hos invandrare och andra svårigheter som gör det vanskligt för studerande att visa sina kunskaper bör beaktas vid bedömningen. Studerande skall ges möjlighet att visa sina kunskaper på annat sätt än skriftligt.

I provveckan och veckan därefter hålls kursutvärdering för respektive block. Lärarna går igenom provet och presenterar resultatet. Lärarna ger också kursvitsord vid detta tillfälle och de studerande ges möjlighet att utvärdera kursen.

Studerande som har underkänt vitsord i två på varandra följande kurser i samma ämne har inte rätt att gå vidare i studierna i det ämnet innan någondera kursen avlagts med godkänt vitsord.

Studerande som har godkänd kursprestation har rätt att på nytt delta i undervisningen i kursen i fråga eller att tentera kursen för att höja kursvitsordet. Här tillämpas de regler som redovisas under rubriken 5.1.3. Självstudier. Om studerande avlägger en kurs en andra gång genom förnyat deltagande eller genom tentamen skall det högre vitsordet utgöra grund för ämnesbedömningen.

Studerande har rätt till utvärderingssamtal. Grupphandledaren håller ett utvärderingssamtal med studerande i sin grupp.

5.6.2 Provomtagning

Studerande har rätt att delta i ett omtagningsprov för att höja underkänt kursvitsord (inte ett underkänt vitsord i kursprovet). Studerande som inte uppnår godkända prestationer i en kurs skall kontakta vederbörande lärare och få information om var bristerna finns. Därefter har studerande rätt att delta i närmast följande provomtagning.

Skolan ordnar gemensamma provomtagningstillfällen efter varje period. Bindande anmälan till provomtagning skall ske inom fastställd tidsram. Anmälan till provomtagningstillfället görs via skolans interna datasystem.

Studerande som trots provomtagning inte har uppnått godkänd prestation i en kurs har rätt att förnya sin kursprestation genom att på nytt delta i undervisningen i kursen i fråga.

Studerande, som varit sjuk vid provtillfället, har rätt att avlägga kursprov vid närmast följande omtagning. Sjukdomen skall verifieras med skriftligt intyg av antingen målsman, nära släkting (myndig), hyresvärd, hälsovårdare eller grupphandledare. Intyget skall lämnas till vederbörande lärare utan dröjsmål, men senast inom två dagar efter det att den studerande återvänt till skolan efter sjukfrånvaron. Utan intyg får man inte göra någon omtagning.

Detaljerad information om provomtagningsförfarandet ges under period 1 av respektive grupphandledare.

5.6.3. Missnöje

Den som är missnöjd med kursbedömningen kan inom 14 dagar räknat från kursbedömningsdagen vända sig till vederbörande lärare och skriftligen eller muntligen begära rättelse. Som bedömningsdag räknas kursens sista lektion eller annan av läraren fastställd tid. Studerande som försummar att delta i utvärdering har möjlighet att inom samma tid som gäller för övriga kursdeltagare begära rättelse. Studerande som på grund av sjukdom varit förhindrad att delta i utvärdering tar inom två dagar efter tillfrisknandet kontakt med vederbörande lärare för att få kursbedömning.

Studerande som är missnöjd med lärares beslut kan vända sig till rektor inom 14 dagar från det att läraren skriftligen eller muntligen besvarat rättelseansökan. Studerande kan slutligen vända sig till Ålands landskapsregering om hon eller han är missnöjd med rektors beslut. Ansökan bör inlämnas inom 30 dagar från det att rektor delgivit sitt beslut.

5.6.4. Medeltal för läroämne och betygsmedeltal

Då samtliga kurser i ett ämne slutförts får studerande ett läroämnsvitsord som utgör det aritmetiska medeltalet av samtliga kurser. Läroämnsvitsordet ges som ett helt tal. Lärare har rätt att höja vitsordet med ett steg om studerande i sin kompetensutveckling visat prov på sådana kunskaper att detta är befogat.

Godkänt läroämnsvitsord förutsätter att studerande avlagt fastställt antal kurser med godkänt vitsord. Av studierna i ett läroämne får den studerande ha underkända prestationer enligt följande:

Antal kurser i läroämnet:	Högsta tillåtna antal underkända kurser:
1-2	0
3-5	1
6-8	2
9-	3

På avgångsbetyget antecknas ett betygsmedelvitsord som utgör det vägda medeltalet av samtliga läroämnsvitsord. Medelvitsordet uträknas i förhållande till antalet avlagda kurser i ämnet och ges med två decimalers noggrannhet. Betyg från gymnasiet ges då studerande avlagt gymnasiets lärokurser, minst 75 kurser.

6. KONTINUERLIG UTVÄRDERING

Vid Ålands lyceum sker en kontinuerlig intern utvärdering, som redovisas för kännedom i lärarkollegium, studeranderåd och direktion. Direktionen översänder också den interna utvärderingen till Ålands landskapsregering för kännedom.

Ansvarig för den kontinuerliga interna utvärderingen är rektor. Prorektor kan inom ramen för sina uppgifter av direktionen få i uppdrag att genomföra och sammanställa resultat.

Ålands lyceums interna utvärdering utgör underlag för det kontinuerliga utvecklingsarbetet i skolan.

Utvärderingen sker enligt följande:

- En nätbaserad utvärderingsenkät görs årligen med studerande i avgångsklassen
- Vartannat eller vart tredje år inbjuds tidigare studerande med två års studier bakom sig att delta i en nätbaserad utvärderingsenkät
- Varje år sammanställer studiehandledarna en utredning, "Vart tar våra studenter vägen ...", med föregående års studenter
- Årligen görs en sammanställning av enkätsvar och frågor som framkommit vid studiehandledarnas enskilda samtal med tredje årets studerande. Med sammanställningen som bas för rektor och prorektor enskilda samtal med företrädare för varje basgrupp.
- Studerande gör en kursutvärdering efter varje kurs eller varje kursavsnitt. En sammanställning över kursutvärderingarna görs t.ex. en gång i året, och meddelas rektor. Kursutvärderingen används främst som underlag för utvecklingsarbetet inom respektive ämne, men också som underlag för den interna utvärderingen.

Varje läsår formuleras ett eller två särskilda mål som härleds ur läroplansgrunder och läroplan. Måluppfyllelsen måste inte ske inom ett läsår, utan man kan sträva till att inom en given tid gå mot ett angivet mål. Varje ämnesgrupp ges möjlighet att tolka målen och bestämma sig för hur målet/målen skall uppnås.

Målen och målbeskrivningarna skall diskuteras i studeranderåd, som också skall ha möjlighet att komplettera och ge förslag till utveckling. Uppföljning av detta arbete sker genom enkäter och samtal såväl med studerande som med lärare och berörd personal.

7. SAMARBETE MED ÖVRIGA SKOLOR OCH INSTITUTIONER

Skolorna på gymnasialstadiet har samarbete över skolgränserna där detta är pedagogiskt och schemamässigt möjligt. Samarbete sker på flera olika nivåer, bl.a. genom samutnyttjande av lärare och övrig personal.

Inom studerandevården samarbetar alla skolor på gymnasialstadiet.

Inriktningen hälsa och idrott har ett kontinuerligt samarbete med Ålands Idrottsförbund. Studerande kan inom ramen för fritt valda kurser delta i olika idrottskurser som arrangeras av ÅIF:s medlemsföreningar. ÅIF arrangerar även en teorikurs, som ingår som en del av de fritt valda kurserna i idrott.

Inom ramen för den estetiska inriktningen har Ålands lyceum ett samarbete med Ålands musikinstitut, som ger studerande möjlighet till fördjupning i dans och musik. Studier vid Ålands musikinstitut kan även räknas till godo inom ramen för fritt valda kurser.

Studerande i Ålands lyceum kan också delta i kurser som anordnas av Medborgarinstitutet, Högskolan på Åland och andra skolor på gymnasialstadiet och få dem tillgodoräknade som fritt valda kurser.

Ålands lyceum har därutöver ett samarbete med landskapets grundskolor vilket bl.a. består i kontinuerliga kontakter.

8. STYRDOKUMENT

Lag om utbildning på gymnasialstadienivå (ÅFS 52/1997 ä. 82/2002 ä. 67/2006)

Läroplansgrunder för utbildningen på gymnasialstadiet (81/U32e/25//3.12.2004)

Reglemente för Ålands lyceum (941130/23.10.2006)

Lag om studentexamen (FFS 672/2005)

Förordning om studentexamen (FFS 915/2005)

Förordning om studentexamen i landskapets Åland (ÅFS 68/2006)

Studentexamensförordningen (1000/1994 med senare ändringar)

BILAGOR

Bilaga 1: Läroplan för fritt valda kurser

Bilaga 2: Jämställdhetsplan för Ålands lyceum

Bilaga 3: Datakontrakt

Bilaga 4: Ålands lyceums ordningsregler

Bilaga 5: Ålands lyceums krisplan

Bilaga 6: Alkohol- och drogförebyggande program för landskapets skolor

Bilaga 7: Ålands lyceums handlingsplan mot mobbning

Bilaga 8: Handlingsplan för studerande i behov av särskilt stöd

Bilaga 9: Nivåskala för språkkunskaper